

Pirkanmaan hyvinvointialue

Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon uudistukset ja perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut

Kumppanuustalo Artteli 15.9.2025

Toimialuejohtaja Hanna-Mari Alanen
Vastuualuejohtaja Kaisa Luoto

Esityksen aiheet

Psykiatrian avohoidon uudistukset

Perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut

Uudistuksen viestintä

Potilaat

- Tiedote lakkautettavien poliklinikoiden potilaille 19.6.
- Tiedote odotustilojen infonäytöille
- Henkilökohtainen tieto hoidon jatkosta 8/2025 ja palvelujen yhteystiedot

Pirkanmaan asukkaat

- [Psykiatrian avohoito uudistuu](#) -verkkosivu, jonne koottu uudistusta koskevat uutiset
- [Haastatteluvideo psykiatrian muutoksista](#)
- Avoin tilaisuus uudistuksesta 15.9. Arttelissa

Tulossa

- Juttu asukaslehdessä 22.10.
- [Teemälähetys mielenterveys- ja päihdepalveluista 27.10.](#)

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Henkilöstö

- Intrassa uudistuksen kohteena oleville työntekijöille yhteinen sivu kysymyksille ja kommenteille
- Henkilöstöinfot
- Tiimipalaverit ja kehittämispäivät

Media

- Uudistuksesta kerrottu mediatiedottein kevään ja kesän aikana

Tiivistelmä muutoksista

- Aluehallitus päätti kokouksessaan 20.3.2023 käynnistää Pirkanmaan psykiatrian sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kokonaisselvityksen, jossa etsitään keinoja palvelujen tarjonnan ja kysynnän epätasapainon korjaamiseksi sekä haetaan ratkaisuja henkilöstöä ja johtoa kuormittaneisiin tilanteisiin. Aluehallitus käsitteli 9.10.2023 selvityksen ja siihen sisältyneen kehittämisohjelman (2023-2025).
- Uudistukseen liittyvät YT-neuvottelut on käyty ajalla 7.4.–19.5.2025. Aluehallitus hyväksyi YT-neuvotteluiden tuloksen 26.5.2025 ja päätti organisaatiouudistuksen toimeenpanosta. *Organisaatiouudistuksen mukainen toiminta ja palvelut otettiin käyttöön 1.9.2025.*
- Kuuden psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon poliklinikan (Lempäälä, Nokia, Kangasala, Kyröskoski, Ylöjärvi ja Orivesi) toiminta päättyi 1.9.25. Psykiatrisen avohoidon uudistus ei koskenut Tampereen avohoidon poliklinikoita eikä psykiatrian erityispoliklinikoita (Arviointi- ja konsultaatio-psykiatria, Neuromodulaatio, Sukupuoli-identiteetin tutkimus, Syömishäiriö, Yleissairaalapsykiatria, Riippuvuuspsykiatria, Vanhus- ja neuropsykiatria , Pakolaispsykiatrian poliklinikka)
- Muista alueista asukasluvultaan, väestökasvultaan ja sairastavuudeltaan merkittävästi eroavan Tampereen alueen resursseja vahvistettiin vastaaman tarpeita sekä psykiatrisessa avohoidossa että perustason mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- Uudistuksessa osa psykiatrisen avohoidon potilaista siirtyy perustasolle jatkohoitoon tai -seurantaan. Arvio kokonaismäärästä on noin 3000 potilasta, joista osa on siirtynyt jo syksystä 2023 alkaen.
- Erikoissairaanhoidon lähettämisen indikaatiot määriteltiin uuden palvelurakenteen mukaisesti ja alueellisesti yhteneväksi.
- **Uudistuksella pyritään parantamaan hoidon saatavuutta sekä peruspalveluissa että psykiatrian erikoissairaanhoidossa.**

Soteasemien mielenterveys- ja päihdehoidon tiimit ja psykiatrisen avohoidon poliklinikat 1.9.2025

- M** Soteasemilla toimivat miepä-tiimit
- ↕ Soteasemien palvelut tuodaan tarvittaessa lähiasemille ja lähiasiointipisteille
- ✚ Miepä-palveluihin kuuluu lisäksi useita koko Pirhan aluetta palvelevia tiimejä

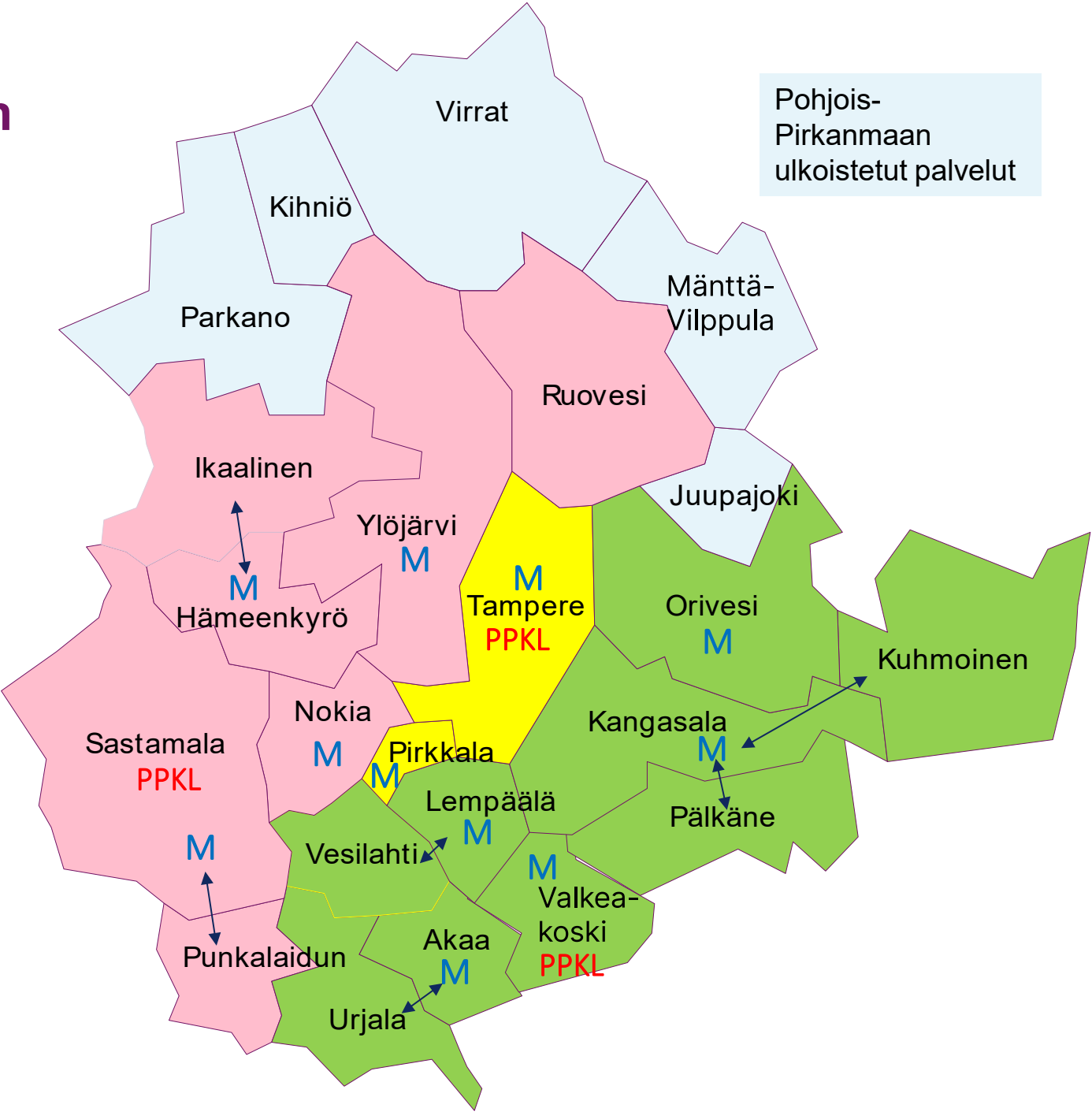
PPKL Psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon poliklinikka

Kunnat, joista potilas lähetetään Sastamalan psykiatrian poliklinikalle

Kunnat, joista potilas lähetetään Valkeakosken psykiatrian poliklinikalle

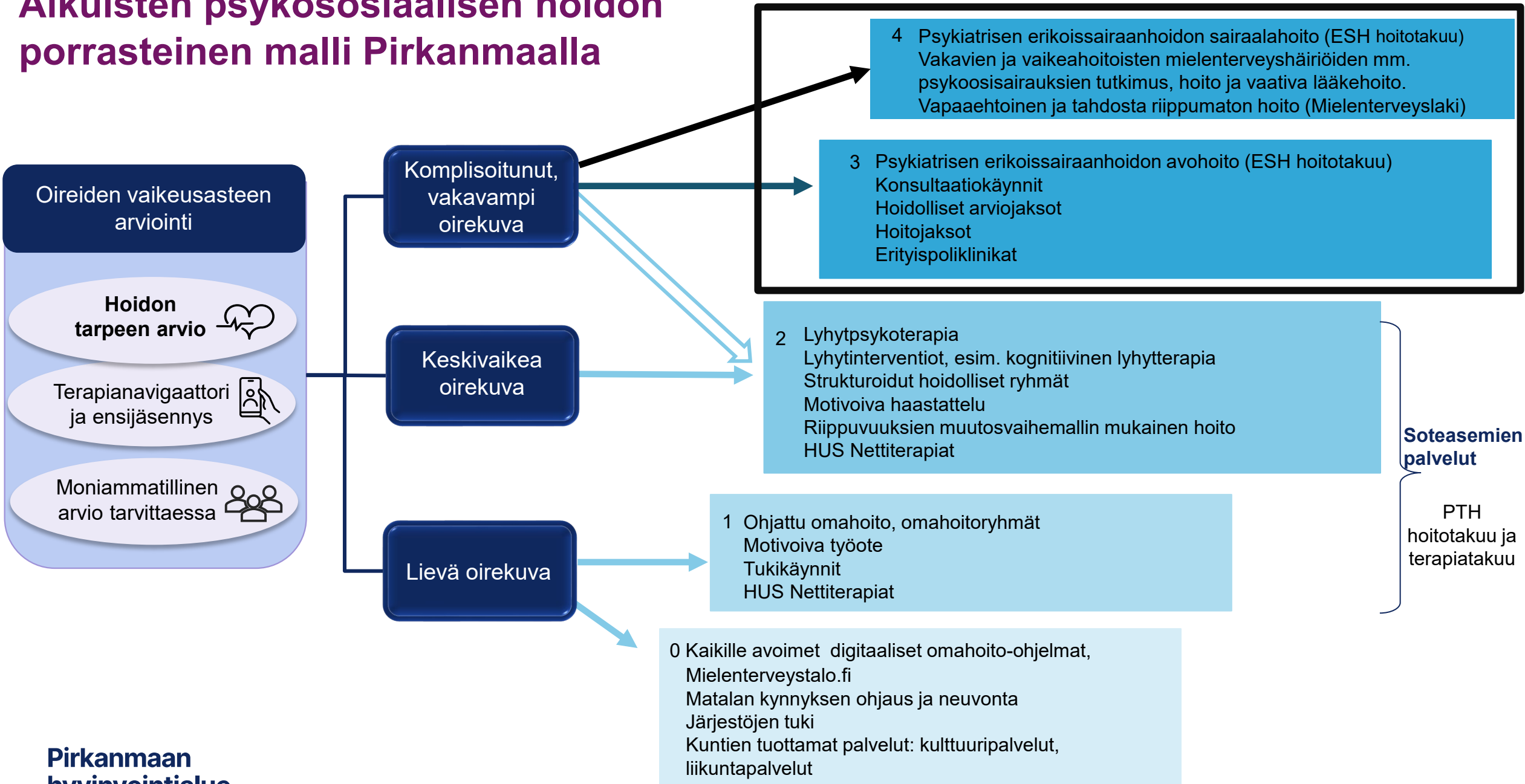
Tampereen psykiatrian poliklinikka on tamperelaisille ja pirkkalalaisille potilaille

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Psykiatrian avohoidon uudistukset

Aikuisten psykososiaalisen hoidon porrasteinen malli Pirkanmaalla

Psykiatrisen erikoissairaanhoidon palvelukokonaisuus

1.9.2025 alkaen

PSYKIATRIAN POLIKLINIKAT	PSYKIATRIAN ERITYISPOLIKLINKAT	PSYKIATRIAN VUODEOSASTOT
Tampere Valkeakoski Sastamala	Arviointi- ja konsultaatio-psykiatria: psykiatrian poliklinikoiden läheteiden keskitetty käsittely. Neuromodulaatio Sukupuoli-identiteetin tutkimus Syömishäiriö Yleissairaalapsykiatria Riippuvuuspsykiatria Vanhus- ja neuropsykiatria Pakolaispsykiatrian poliklinikka	Päihdepsykiatrian osasto Psykoosiosastot A ja B Psykiatrian vastaanotto-osastot A ja B Oikeuspsykiatrian osasto Tehostetun psykoosihoito-osasto Yleissairaalapsykiatrian osasto Mielialahäiriöosasto Vanhuspsykiatrian osasto Neuropsykiatrian osasto Muistisairausosasto Kriisiosasto Sastamalan psykiatrian osasto Sastamalan psykiatrian viikko-osasto

Mielenterveyshäiriöiden arviointi, tutkimus ja hoito psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa

Vakavat mielenterveyden häiriöt: akuutti psykoottinen oireilu, vakava, toistuva itsensä vahingoittaminen ja merkittävä toimintakyvyn lasku

Konsultaatiokäynnit: lisätietojen keräys, tutkimus- ja/tai hoitosuunnitelma.

Hoidolliset arviojaksot: diagnostinen arvio, erityistyöntekijöiden konsultaatiot ja tutkimukset, hoidon ja kuntoutuksen suunnittelu ja määrämittaiset interventiot.

Hoitojaksot: realiteettitajun häiriöiden ja itseä vahingoittavien häiriöiden diagnostiikka ja akuuttivaiheen hoito. Kuntoutuksen suunnittelu.

Psykososiaalinen hoito: esh KLT-jaksot (14-20 krt), muut esim. psykologin toteuttamat interventiot (10-20 krt), ryhmähoidot (mm. DKT, CBASP, MBCT, ahdistuksen hallinta ja tunnesäätelyryhmät), psykoosipotilaille neurokognitiivinen kuntoutus (CRT, CIRCuiTS) ja CBTp

Psykologyö osana esh:n moniammatillista työtä: psykologiset arvioinnit ja konsultaatiot, laajat psykologiset tutkimukset erotusdiagnostiikan tai hoitosuunnitelman tueksi (tarvittaessa ja esh-lääkärin läheteellä), määrämittaiset psyk.sos.hoidon interventiot

Erityispoliklinikoiden palvelut.

Psykiatrisen avohoidon palvelut 1.9.2025 alkaen

Valkeakosken ja Sastamalan psykiatrian poliklinikat

Vastaavat alueensa vaativasta erikoissairaanhoidosta: potilaiden arviot, diagnostiikka, määrämittaiset hoitojaksot: yksilö- ja ryhmähoidot.

Aktiivi psykoosioireilu

- Vaihteleva toimintakyky, epävarma hoitoon sitoutuminen

Toistuva sairaalahoidon tarve

- Aktiivi vaikea mielialaoireilu, toistuva itseään vahingoittava toiminta

Konsultaatiot tai diagnostiset ja/tai hoidolliset arviojaksot

- Jatkohoidon tarpeen arvio ja suunnittelu

Erityistutkimukset ja vaativat psykiatriset arviot

Erityispoliklinikoiden palveluiden tarve

Tampereen psykiatrian poliklinikka

Tamperelaisille potilaille tarkoitettu Tampereen psykiatrian poliklinikka muodostuu nykyisistä häiriökohtaisista poliklinikoista.

Psykoosisairaudet

Psykoosisairauksien pkl PPSK: arvioinnin perusteella hoito- ja kuntoutusuunnitelma, yksilö- ja ryhmämuotoinen psykososiaalisia hoito ja lääkehoito.

Tehostetun psykoosihoidon pkl PTPH: psykoosipotilaiden vaativa psykiatrinen hoito ja kuntoutus sekä valvonta-ajalla olevien THL:n hoitoon määräämien oikeuspsykiatristen potilaiden avohoito.

Päiväsairaala PSA3: psykoosipotilaiden yhteisö- ja ryhmähoitoon ja ryhmäkuntoutukseen painottuva avohoitoyksikkö.

Mielialahäiriöt

Mielialahäiriö pkl PMHY: vakava masennustila, ahdistuneisuushäiriö ja kaksisuuntainen mielialahäiriö sekä näihin liittyvä vakava monihäiriöisyys.

Nuorten aikuisten psykiatrian pkl PNAP: 18–25-vuotiaat, joilla esim. vaikea-asteinen masennus- ja ahdistuneisuushäiriö, vaikeaoireinen kaksisuuntainen mielialahäiriö, ja näihin liittyvä hankala toimintakyvyn lasku.

Kiireellinen hoito

Akuuttipsykiatrian pkl PAPS: vakavien mielenterveyden häiriöiden hoidon tarpeen arviointi ja kriisiluonteinen tuki 1-3 vastaanottokäynnillä, kun tarve on kiireellinen (1–7 vrk).

Kriisi-intensiivi KRIL: Pääosin mielialahäiriöt tai tunnesäätelyvaikeudet, akuutti kriisi, ja itsetuhoisuus. Polikliiniset neljän viikon mittaiset intensiivihoidojaksot. Ohjautuminen pääasiassa Kriisiosaston ja Akuuttipsykiatrian poliklinikan kautta.

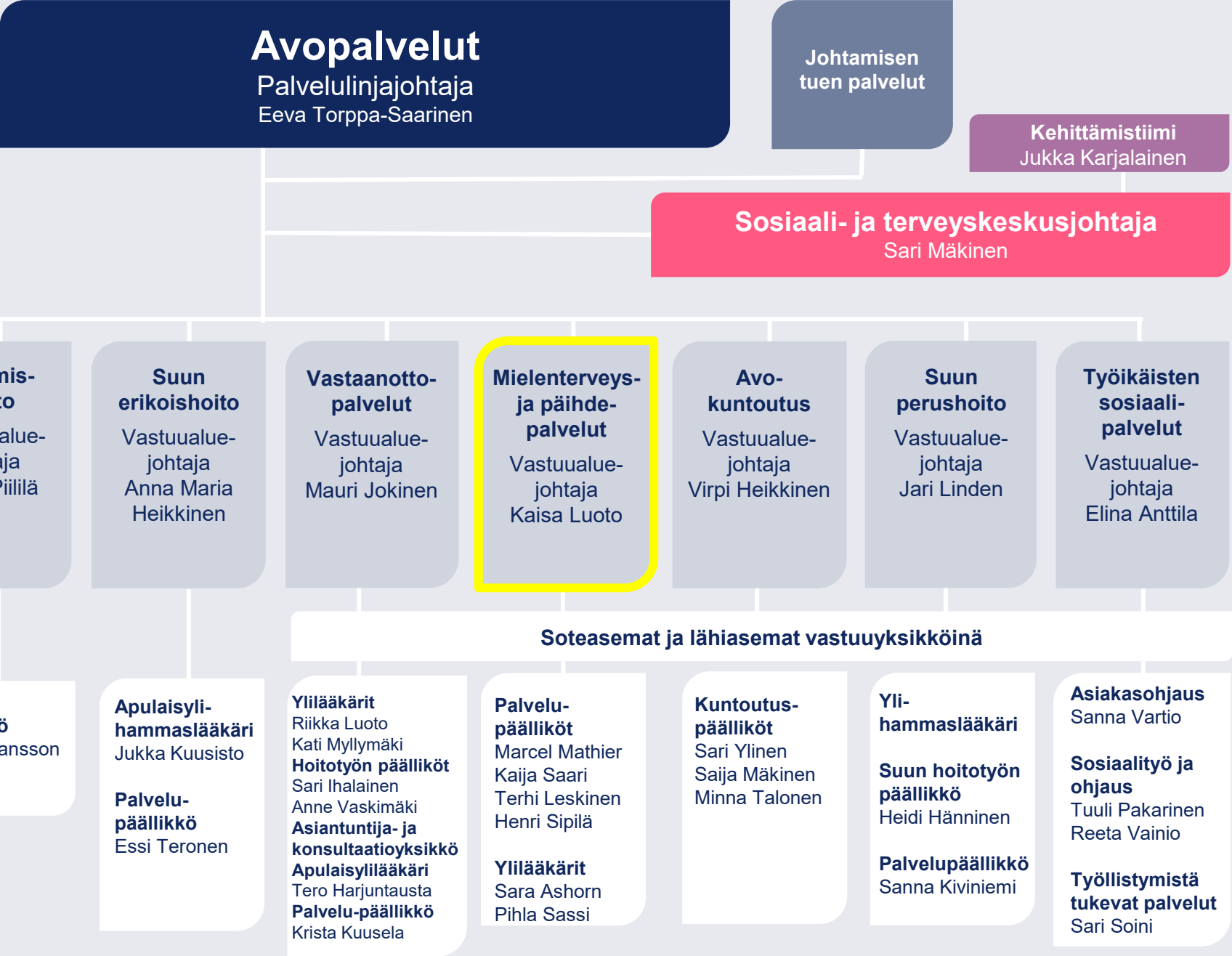
Rajapintayksikkö RAPI: sairaala- ja avohoidon välissä tapahtuva polikliininen akuuttihoito. Ohjautuminen päivystyspoliklinikalta tai osastoilta.

Kotisairaala PKSR: vaikea ja toistuva itsetuhoisuus, toistuva sairaalahoidon tarve. Kotiin jalkautuva, tehostettu psykiatrinen avohoito.

Perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut

Vastuualueet

Vastuuyksiköt

Perustason palvelut järjestetään yhteistyössä

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusongelmien hoito Avopalveluissa

Vastuualue: Vastaanottopalvelut

Vastaanottopalvelut huolehtivat hoidosta ja seurannasta silloin, kun kyseessä on lievien ja komplisoitumattomien mielenterveys- ja päihdeongelmien sekä sairaus- ja elämäntilannekriisien tunnistaminen ja hoito.

Vastaanottopalveluissa hoidettava potilas on autettavissa lyhyellä interventiolla. Menetelminä esimerkiksi tiedon antaminen, ohjattu omahoito, motivoiva työote ja tukikäynnit.

Alkoholinkäytön avovieroitukset tapahtuvat vastaanottopalveluissa.

Vastuualue: Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdehoidon tiimit toimivat jokaisella sote-asemalla yhdessä vastaanottopalvelujen kanssa, ja lisäksi osa palvelee koko aluetta.

Tiimeissä hoidetaan mielenterveyteen, päihteiden käyttöön ja riippuvuuksiin liittyviä ongelmia silloin kun perustason palvelut riittävät, mutta erityisosaaminen on tarpeen.

Keskeisiä menetelmiä esimerkiksi lyhytterapia, lyhytpsykoterapia, motivoiva haastattelu, muutosvaihemallin mukainen hoito ja lääkehoito, tarvittaessa pitkäaikaisempi tuki ja kuntoutus.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitoa toteutetaan toisiinsa integroiden.

Päihde- ja riippuvuushoidon erityispalvelut

Selviämishoito

Huumehoidon avopalvelut

Ostopalveluiden koordinointi

Vieroitushoito

Päihdekuntoutus

Pistämällä huumeita käyttävien terveysneuvonta

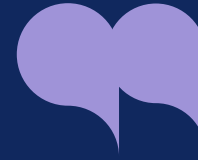
Vastuualueet: Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelut
Avopalvelujen sosiaalipalveluilla on useita rajapintoja terveydenhuollon mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushoitoon.

- Asumispalvelut
- Työikäisten sosiaalityö
- Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyö
- Sosiaali- ja kriisipäivystys

Palveluiden järjestämisen periaatteita

- Vastaanottopalvelujen ja mielenterveys- ja päihdehoidon tiimien ammattilaiset toimivat yhdessä jokaisella sote-asemalla.
- Palvelut järjestetään sote-asemalta tarpeen mukaisesti lähiasemille ja lähiasiointipisteisiin. Ammattilaiset voivat liikkua ja/tai potilas voi asioida lähimmässä palvelupaikassa.
- So – te –yhteistyötä tehdään ja kehitetään aktiivisesti avopalvelujen vastuualueiden kesken.
- Erityisosaamista vaativissa tilanteissa muiden ammattilaisten apuna päihdelääkärit ja konsultoivat psykiatrit.

Tavoitteena on, että mielenterveys- ja päihdeongelmien hoito perustasolla on sujuvaa, potilaslähtöistä ja hoidon jatkuvuuden huomioivaa, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut integroivaa.

Miepä-vastuualueen palvelujen kokonaisuus

Mielenterveys- ja päihdehoidon

tiimit toimivat jokaisella sote-asemalla yhdessä vastaanottopalvelujen kanssa, ja lisäksi osa palvelee koko aluetta.

Tiimeissä hoidetaan mielenterveyteen, päihteiden käyttöön ja riippuvuuksiin liittyviä ongelmia silloin kun perustason palvelut riittävät, mutta erityisosaaminen on tarpeen.

Keskeisiä menetelmiä esimerkiksi lyhytterapia, lyhytpsykoterapia, motivoiva haastattelu, muutosvaihemallin mukainen hoito ja lääkehoito, tarvittaessa pitkäaikaisempi tuki ja kuntoutus.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitoa toteutetaan toisiinsa integroiden.

Päihde- ja riippuvuushoidon erityispalvelut

- Selviämishoito
- Huumehoidon avopalvelut
- Ostopalveluiden koordinointi
- Vieroitushoito
- Päihdekuntoutus
- Pistämällä huumeita käyttävien terveysneuvonta

Sote-asemien tiimit

- Sastamala - Punkalaidun
- Nokia
- Hämeenkyrö - Ikaalinen
- Ylöjärvi
- Valkeakoski
- Akaa – Urjala
- Kangasala – Pälkäne – Kuhmoinen
- Lempäälä – Vesilahti
- Orivesi
- Hatanpää
- Pirkkala
- Hervanta – Kaukajärvi
- Lielähti
- Linnainmaa
- Tammelakeskus
- Tipotie

Yhteiset tiimit

- Nuorten aikuisten tiimi
- Etätiimi *Uusi 1.6.*
- Kiiretiimi *Uusi 1.9.*
- Lyhytpsykoterapiatiimi *Uusi 1.9.*
- Psykiatriitiimi *Uusi 1.9.*

Päihde- ja riippuvuushoito

- Selviämishoito
- Huumehoidon avopalvelut *Uutena "Happi" 1.9.*
- Terveysneuvonta
- Laitosvieroitus ja päihdekuntoutus

Lääkäripalvelut mielenterveys- ja päihdeongelmien hoidossa

Sote-asemien lääkärit (yleislääkärit, yleislääketieteen erikoislääkärit) ovat myös miepä-palveluita tarvitsevien potilaiden lääkäreitä. **noin 290 lääkäriä**

Päihdelääketieteeseen erityispätevöityneet tai erityispätevöityvät lääkärit osallistuvat vaativan päihde- ja riippuvuushoidon toteutukseen. **4 lääkäriä**

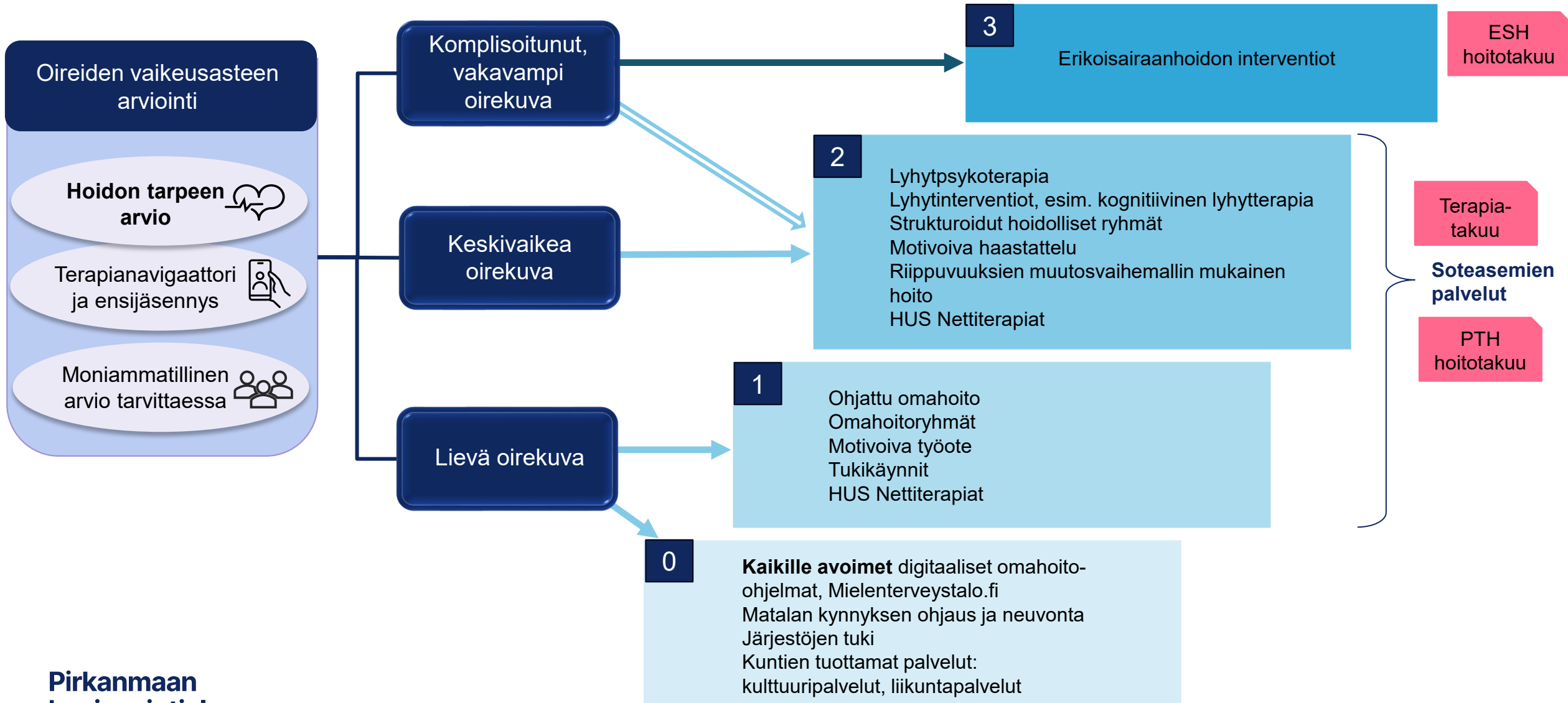

Konsultoivat psykiatrit osallistuvat potilaiden tutkimiseen ja hoitoon silloin, kun yleislääketieteen rinnalle tarvitaan psykiatrian erikoislääkärin konsultaatiota.

9 lääkäriä (joista 3 rekrytoitu)

Psykososiaalisen hoidon porrasteinen malli Pirhassa

Perustason interventioiden tiivistelmä

Miten perustason palveluihin pääsee?

Perustason palveluihin ei tarvita lähetteitä.

Hakeudutaan itse

- Hoitoon hakeudutaan oman sote-aseman tai Digiklinikan kautta, jos hoidon tarpeen arviota tai hoitosuunnitelmaa ei ole muussa palvelussa vielä tehty.
- Nuorten aikuisten tiimin kautta 18-23-vuotiaat voivat hakeutua suoraan miepä-ammattilaisen tekemään hoidon tarpeen arvioon.
- Osaan päihde- ja riippuvuushoidon erityisistä palveluista voi hakeutua itse yhteyttä ottamalla.
- Kiireellisissä asioissa tulee aina olla yhteydessä soteaseman kiirevastaanotolle tai Acutaan.

Ammattilainen ohjaa

- Miepä-palveluihin voi ohjautua ammattilaisten välisellä yhteydenotolla **jos hoidon tarpeen arviointi tai hoitosuunnitelma on jo tehty muussa terveydenhuollon palvelussa.** Ammattilainen saa tiimeihin yhteyden puhelimitse ja/tai sähköpostitse.
- **Jatkohoitoon** psykiatrisen erikoissairaanhoidon päättyessä ohjataan erikseen sovittujen käytäntöjen mukaan

Hoitomuodot perustasolla

- ❖ Lievien oireiden hoidossa käytetään esimerkiksi ohjattua omahoitoa, motivoivaa työtettä, tukikäyntejä ja psykoedukaatiota. Näitä voidaan tarjota myös muualla kuin mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- ❖ Keskivaikeissa ja monimutkaisemmissa ongelmissa palveluita tarjotaan mielenterveys- ja päihdeongelmien arviointiin ja hoitoon perehtyneissä tiimeissä.
- ❖ Pitkäaikaista tukea ja hoitoa tarvitsevien potilaiden hoito yksilöllisesti ja moniammatillisesti, Minun tiimini –mallia hyödyntäen
- ❖ Mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitoa toteutetaan toisiinsa integroiden.
- ❖ Toteutetaan hoitosuosittelun mukaista mielenterveys- ja päihdehäiriöiden lääkehoitoa, mukaan lukien opioidikorvaushoito.
- ❖ Palveluihin sisältyvät vieroitushoidot, päihdekuntoutus sekä pistämällä huumeita käyttävien terveysneuvonta.

Mielenterveys- ja päihdehoidon tiimeissä psykososiaalisen hoidon keskeisiä menetelmiä ovat

- 1) kognitiivinen lyhytterapia
- 2) muu määrämittainen psykososiaalinen hoito
- 3) lyhytpsykoterapia
- 4) motivoiva työote ja motivoiva haastattelu
- 5) päihde- ja riippuvuusongelmien muutosvaihemallin mukainen hoito
- 6) Toipumisorientoitunut työote pitkäaikaiskuntoutujille

Mielenterveys- päihde- ja riippuvuushoidon neuvonta

Epäselvissä tilanteissa voit ottaa yhteyttä neuvontapalveluun!

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushoidon neuvonta

Kysy tarvittaessa apua ohjaukseen chatissa tai puhelimitse joka arkipäivä. Sekä chat että puhelinpalvelu on **avoinna arkisin kello 9–15** (1.9. alkaen).

Chatiin pääsee pirha.fi-sivujen alalaidassa olevasta pinkistä puhekuplasta. Puhelinpalvelun numero on 040 840 4450.

Neuvonnasta täysi-ikäiset pirkanmaalaiset voivat kysyä apua mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusongelmiin. Asiointi on mahdollista myös nimettömänä.

Neuvonta on **tarkoitettu myös ammattilaisten käyttöön**. Ammattilaiset voivat kysyä neuvoja mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushoitoon liittyvissä asioissa.

